

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 546/1, донетом на седници одржаној дана 21. 02. 2023. год., Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда мср Ана Ћосић Делић под насловом „Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одједи у књижевности и култури”, урађену под менторским руковођењем др Мариана Дан, редовни професор и др Миодраг Вукчевић, редовни професор.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Annemarie Sorescu-Marinković

Звање: виши научни сарадник

Ужа научна област: језик и књижевност

Датум избора у звање: 21.10.2021.

Установа на којој је запослен: Балканолошки институт САНУ

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Марина Пуја-Бадеску

Звање: редовни професор

Ужа научна област: Румунистика

Датум избора у звање: 18.07. 2006.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Новом Саду

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Николина Зобеница

Звање: редовни професор

Ужа научна област: Германистика

Датум избора у звање: 28.05. 2020.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Новом Саду

4. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Звање: Кликните да бисте почели унос текста.

Ужа научна област: Кликните да бисте почели унос текста.

Датум избора у звање: Кликните да бисте почели унос текста.

Установа на којој је запослен: Кликните да бисте почели унос текста.

5. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Звање: Кликните да бисте почели унос текста.

Ужа научна област: Кликните да бисте почели унос текста.

Датум избора у звање: Кликните да бисте почели унос текста.

Установа на којој је запослен: Кликните да бисте почели унос текста.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Ана (Богдан) Ћосић Делић
Датум и место рођења:	03.10. 1987. Карловац, Република Хрватска
Наслов мастер рада:	Курт Швитерс и његова авангардна проза
Датум одбране мастер рада:	30.9.2011. год.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Универзитет у Београду, Филолошки факултет
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Књижевност

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

- *Истина и фикција код дадаиста*. Часлав Николић (ур.) Липар 48, Универзитет у Крагујевцу: Крагујевац, (2012) 131–140.
- *Курт Швитерс међу Немцима и у европској авангарди*, Маја Анђелковић (ур.) Зборник радова са IV научне конференције младих истраживача, ФИЛУМ: Крагујевац, 2012, 111-117.
- *Хлебњиковљев Рат у мишоловци*. Маја Анђелковић (ур.) Савремена проучавања језика и књижевности, год. V, књ. 2, ФИЛУМ: Крагујевац, 2013, 563–570.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одјечи у књижевности и култури

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У дисертацији се заступа став да књижевност и култура, као рефлексивна друштва, не представљају обавезно пуко подражавање ставова присутних у друштвеним дискурсима, већ могу указати на дубље, парадигматске механизме присутне у оквиру стварања одређене слике о свету, тј. специфичног дискурса о стварности. Намеру кандидаткиње да укаже на могућности имаголошких истраживања, чији је предмет проучавање слике о свету у одређеном периоду и у оквиру одређеног друштва, приликом анализе конструкције дате реалности, не само у оквирима локалних заједница, већ и у ширим, глобалним оквирима, Комисија сматра изузетно успешно оствареном. Према томе, велики допринос ове дисертације представља смештање имаголошких истраживања у одговарајући, актуелни оквир.

Према мишљењу кандидаткиње, иако је мноштво радова написано на тему друштвено-политичких и историјских околности у међуратном периоду, које су резултирале Другим светским ратом, тим радовима у великој мери недостаје објашњење ондашње слике о свету као значајне трансисторијске подлоге, односно „истините приче” о стварности, која је неминовно пратила не само историјске догађаје, већ је том сликом о свету, односно тим дискурсом о стварности био прожет како свакодневни живот, тако и књижевна и културна остварења, која кандидаткиња користи као студије случаја у сврху откривања механизма који се крију иза конструкције датог дискурса. То значи да се сами историјски догађаји посматрају као испољавање мисли. Дакле, дисертација путем више показатеља, од којих су у средишту пажње култура и књижевност, анализира „поглед на свет” или дискурс о стварности, који је пратио међуратни период.

Поређење међуратне Немачке и Румуније проистекло је из замисли да се анализира могућност постојања сличних механизма који се крију иза конструкција одређеног дискурса о стварности – у овом случају нацистичког дискурса у Немачкој и фашистичког у Румунији. Својом анализом, кандидаткиња у оба случаја разоткрива појаву сличних структуралних и функционалних образаца, што указује да би и сама имаголошка анализа могла да приступи предмету свог изучавања из те перспективе, што, према мишљењу Комисије, представља изузетно иновативну идеју, којој би требало посветити пажњу, нарочито данас, у јеку глобализације.

Наглашавајући чињеницу по којој сваки дискурс о стварности представља, у ствари, један одређени метадискурс, који путем екстремизације може постати, исто тако, идеологија, заузимајући затим супериорну позицију у односу на историју, кандидаткиња сугерише да би свака историјска анализа чињеница требало да буде праћена врстом имаголошке, трансисторијске анализе. У прилог томе, рад нуди објашњења за случај изостанка ове врсте анализе, што отвара могућност превредновања свих вредности у складу са тренутним политичким околностима, како се то догађа и на примерима немачке и румунске културе и књижевности, које су настале између два светска рата или се односе на тај период. Заправо се на овим основама анализирају конкретна историјска дешавања, која су праћена неминовним метаисторијским контекстом и значењем.

Према томе, циљ дисертације огледа се у намери указивања на процесе у два различита друштва – немачком и румунском – који условљавају транскултуролошка пресликавања, односно како се у обе земље у исто време јављају слични механизми конструкције дискурса о стварности у екстремизованим условима, који су структурално и функционално посматрано, веома слични.

Предмет и циљ дисертације говоре не само о оригиналном и научно релевантном истраживању, већ и о значајним новинама на пољу имагологије и истраживања културе уопште.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Дисертација подразумева две хипотезе:

- Прва хипотеза претпоставља сличности и/или разлике у конструкцији уоквирених националистичких парадигми у сличним идеолошко-политичким и културним условима.
- Друга хипотеза сагледава однос цензура – слобода, који води до сличних схватања улоге књижевног аутора и његовог стваралачког идентитета у различитим културама.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под насловом *Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одјеци у књижевности и култури* мср Ане Ћосић Делић има 377 страница, односно 1 245 862 карактера текста. Основни текст дисертације састоји се од десет целина: *Уводна реч* (странице 1–10), *Теоријско-емпиријски оквир конструкције дискурса о стварности* (11–41), *Релевантни дискурси о стварности* (42–72), *Националне несигурности и национализам као политичко решење* (73–118), *Метаисторија и мит* (119–135), *Култура и књижевност у екстремизованом дискурсу о стварности у међуратној Немачкој и Румунији* (136–188), *Образовање у служби конструкције дискурса о стварности: историјска парадигма и метаисторијски осврт* (189–204), *Цензура и пропаганда у конструкцији дискурса о стварности у међуратном периоду* (205–268), *Природа дискурса о стварности* (269–302) и *Закључак* (303–307).

Након основног текста докторске дисертације следе *Литература* (308–356), *Прилог А: Регистар страних имена транскрибованих на српски језик* (357–364) и *Биографија аутора* (365).

У *Уводној речи* кандидаткиња је указала на инспирацију за тему из домена Кантове и Шопенхауерове филозофије. На тим темељима, дисертација отвара питање како је пројекат конструкције дискурса о стварности текао и чиме је резултирао у Немачкој и Румунији, као и колико су ти пројекти конструкције дискурса о стварности били слични или различити.

Рад је резултат компаративног истраживања филозофског, историјског, културног и књижевног аспекта тог процеса у овим земљама, са детаљним прегледом кључних догађаја који су претходили датом периоду, и са освртом на нека од најзначајнијих дела књижевности која одражавају тада актуелна осећања и мишљења људи, односно тадашњи дискурс о стварности. Тема није искључиво књижевна, тачније не односи се на оспоравање или приказивање иманентности и унутрашње логике књижевног дела као таквог, као структуре, или као организма – већ је, путем интердисциплинарне анализе, фокус на уплив идеологије као ванкњижевног елемента у књижевност, у културу, у сам живот, и нарочито у само поимање стварности, које зависи од обликованог, исконструисаног подобног идентитета. Немачка и Румунија су одабране због упадљиве сличности, која се може уочити у јасно ограниченом међуратном периоду, када је у обе државе дошло до културног процвата и буђења националне свести, што се такође неумитно јасно испољило у књижевности. Ове државе које ће послужити као примери, у поменутом периоду, на сличан начин покушавају да изграде нацију и национални идентитет, кроз сличну призму сопства и „другости”. Немачка је у раду

представљена као велика хегемонска, водећа сила која конструише и деконструише дискурс о стварности. Она је, дакле, центар. Насупрот њој, Румунија стоји као периферија у односу на немачки центар модела о стварности, који има митски карактер. А између њих долази до транскултуролошких пресликавања друштвено-политичких модела.

Уводна реч обухвата и две засебне целине: *Методологија и главне хипотезе рада* и *Главни појмови и концепти у раду*.

У поглављу *Теоријско-емпиријски оквир конструкције дискурса о стварности* кандидаткиња је предочила теоријску подлогу за разумевање концепата релевантних за овај рад, што пружа основ за истраживање везе између дискурса о стварности с једне стране и идентитета, књижевности и културе с друге стране, укључујући релевантна културолошка стремљења у филозофији, психологији и уметности 20. века у Европи, као одразима актуелних дешавања у том периоду и, сходно томе, њиховом утицају на конструкцију самог дискурса о стварности. Ово поглавље обухвата шест целина: *Метаисторијски, имаголошки и метаблиетички приступ дискурсу о стварности, Лични и национални идентитет из теоријске перспективе, Осврт на историјски развој националног дискурса о стварности, Где почиње нација?, Репрезентација нације – манифестација националног дискурса о стварности, Језик, књижевност и култура у својству националног дискурса о стварности*.

У поглављу *Релевантни дискурси о стварности* предочени су Шлајермахерова и Дилтајева херменеутика, Марксов дијалектички материјализам, Фројдова психоанализа и франкфуртска школа. Томе је придодата и авангарда као правац у уметности, који је снажно рефлектовао потребу за променама у друштву, али и последице изостанка истих. Мада споменути дискурси обухватају нешто шири временски оквир од међуратног из наслова тезе, овај осврт је потребан ради сагледавања шире слике и јаснијег одређења међуратног периода који и даље остаје у фокусу рада. Авангарда је предочена из перспективе политике и укључује следеће целине: *Авангарда и ново друштво in statu nascendi, Метаисторијски сусрет дадаизма са једним тоталитаризмом (са потпоглављима Швинтерсов дадаизам као пролегомена за немачки међуратни период и Царин дадаизам као пролегомена за румунски међуратни период)* и целину *Метаисторијски осврт на друштво in statu nascendi*.

Поглавље *Националне несигурности и национализам као политичко решење* наглашава значај политичке деснице која у својој екстремизацији расног мита и примени религијског механизма подразумева улогу спаситеља, нудећи спас од опасности, која се огледала у „другости”. Ово поглавље обухвата следеће целине: *Осврт на политичку десницу и њен утицај на конструкцију историјске парадигме у међуратној Немачкој* и *Румунији* и *Имаголошки поглед на представљене историјске парадигме*, при чему прво поглавље укључује две целине: прва је *Од уједињења до екстремизације дискурса о стварности у Немачкој: историјска парадигма* са потпоглављем *Екстремизовани дискурс о стварности у међуратној Немачкој*, док је друга *Од уједињења до екстремизације дискурса о стварности у Румунији: историјска парадигма* са потпоглављем *Екстремизовани дискурс о стварности у међуратној Румунији*.

Након тога следи поглавље *Метаисторија и мит*, у коме се обрађују трансфери из мита у историјску праксу који се дешавају у идеолошки обојеним дискурсима о стварности. Ово поглавље обухвата *Метаисторијски осврт на мит код Немаца* и *Метаисторијски осврт на мит код Румуна*.

Следи поглавље *Култура и књижевност у екстремизованом дискурсу о стварности у међуратној Немачкој и Румунији*, које садржи две целине. Прва је *Метаисторијски осврт на културу у екстремизованом дискурсу о стварности у међуратној Немачкој* са потпоглављима *Метаисторијски поглед на немачку књижевност у екстремизованом дискурсу о стварности* и *Одјеци екстремизованог дискурса о стварности у Мановом роману Доктор Фаустус*. Друга целина је *Метаисторијски осврт на културу у екстремизованом дискурсу о стварности у међуратној Румунији* са потпоглављима *Метаисторијски поглед на румунску књижевност у екстремизованом дискурсу о стварности* и *Одјеци екстремизованог дискурса о стварности у Јонесковој драми Носорог*.

Следи поглавље *Образовање у служби конструкције дискурса о стварности: историјска парадигма и метаисторијски осврт*, које нам приближава *Метаисторијски оквир образовања у међуратној Немачкој* и *Метаисторијски оквир образовања у међуратној Румунији*.

Наредно, осмо поглавље *Цензура и пропаганда у конструкцији дискурса о стварности у међуратном периоду* садржи две целине: *Цензурисана стварност и пропаганда у међуратној Немачкој* и *Цензурисана стварност и пропаганда у међуратној Румунији*. Прва целина укључује потпоглавља *Одрази (де)конструкције кроз Брехтово стваралаштво* и *Пропаганда кроз дело Моја борба: метаисторијски и имаголошки осврт*, док друга целина доноси *Одрази (де)конструкције кроз Целаново стваралаштво* и *Пропаганда кроз дело За моје легионаре: метаисторијски и имаголошки осврт*. Ово поглавље показује како се процес деконструкције једног и конструкције другог дискурса о стварности углавном током историје одвијао кроз два паралелна аспекта контроле мишљења: казнену и промотивну политику, тачније кроз цензуру, како би се деконструисао нежељени, и пропаганду, како би се конструисао жељени дискурс о стварности. Истовремено, кроз Брехтово и Целаново стваралаштво се виде покушаји деконструкције наметнутог дискурса о стварности.

Поглавље *Природа дискурса о стварности* доноси *Теоријски модел деконструкције дискурса о стварности* са освртом на Адорново дело на тему Холокауста *Васпитање после Аушвица (Erziehung nach Auschwitz)* и *Теоријски модел конструкције дискурса о стварности* са освртом на Елијадеов роман *На улици Мантулеаса (Pe strada Mântuleasa)*.

Последње поглавље ове дисертације – *Закључак* – потврђује хипотезе дате на почетку рада. Овде је скренута пажња на сличности и разлике између два представљена друштва у датом временском оквиру. Метаисторијска анализа стварности овог периода показује нам да је свакој заједници потребан смисао, интернализовано значење, било да је оно у складу са владајућим или опозиционим дискурсом о стварности.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Међуратни период у Европи дао потенцијал за конструкцију екстремизованих дискурса о стварности. Ипак, упркос обимним историјским истраживањима, сличности у конструкцији међуратног дискурса о стварности Немачке и Румуније остали су до сада недовољно испитани. Стога се компаративном методом представљају сличне тенденције у Немачкој и Румунији између два светска рата, које су екстремизовале дискурс о стварности у ове две државе, а које су се упечатљиво испољиле у култури и књижевности.

Анализа релевантних текстова и догађаја међуратног периода из нове, имаголошке перспективе приказује механизме конструкције дискурса о стварности на примерима Немачке и Румуније између два светска рата. Последишно, она представља услове, датости и последице актуелног дискурса о стварности који се испољавају у култури и књижевности међуратног периода. Дисертација такође приказује условљеност књижевности и културе актуелним погледом на свет у домену идеологије као метадискурса и преиспитује валидност мита о раси у конкретном историјском контексту.

Приступ је мултидисциплинаран, а истраживани домени за конструкцију дискурса о стварности су култура, књижевност, историја, мит, образовање и цензура са пропагандом. Одједи промена у овим доменима приказани су кроз књижевна дела која рефлектују дискурс о стварности, због чега се кандидаткиња на њих кратко осврће, док поједина дела подробније анализира.

Новину у раду представља уочено пресликавање културолошких модела у датом историјском периоду у Немачкој и Румунији, описано кроз транскултуролошке моделе помоћу којих се указује на доминантне револуционарне тенденције. Прерастањем ових тенденција у њихов крајњи облик, конструисани су готово идентични дискурси о стварности упркос коришћењу различитих наратива.

Најзначајније поље које овај рад разоткрива је, према мишљењу Комисије, могућност да се данашње имаголошке анализе осврну на проучавање сличних структуралних и функционалних образаца у култури, која се налази у складу, или у супротности са „истинитом причом“, односно са метадискурсом одређеног друштва. Оваква анализа би довела до још релевантније имаголошке и трансисторијске слике. То значи да би неко будуће истраживање од стране ауторке дисертације или других колега истраживача могло да се фокусира на механизам екстремног национализма и у другим државама како би се стекла општа слика и преиспитала примењивост и валидност парадигми које су дате у овој дисертацији.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације **„Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одједи у књижевности и култури”** аутора мср **Ана Ћосић Делић**, констатовано је да утврђено подударање текста износи мање од 1%.

Овај степен подударности последица је **цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури (такозвана општа места и подаци)**, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација **„Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одјечи у књижевности и култури”** кандидата мср Ане Ћосић Делић оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом **„Конструкција дискурса о стварности и његове парадигме у Немачкој и Румунији између два светска рата. Одјечи у књижевности и култури”**, коју је урадио кандидат мср Ана Ћосић Делић под менторством др Мариане Дан и др Миодрага Вукчевића и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Annemarie Sorescu-Marinković
председник Комисије
2. _____
др Марина Пуја-Бадеску
члан Комисије
3. _____
др Николина Зобеница
члан Комисије
4. _____
др Кликните да бисте почели унос текста.
члан Комисије
5. _____
др Кликните да бисте почели унос текста.
члан Комисије